

Litteratur.

Sven Axel Hallböck: Det efterreformatoriska dekorativa kyrkomåleriet på 1600- och 1700-talen i Sverige. I. Göteborg 1947. Kr. 15:—.

I en nyutkommen avhandling av fil. lic. S. A. Hallböck behandlas ett ämne, som sedan Göteborgsutställningen år 1923 börjat intressera konstforskningen, nämligen de målningsprydda taken i talrika västsvenka kyrkor. I föreliggande bok behandlas detta material med utgångspunkt från Göteborgs »Konst- och målarämbete». Efter en undersökning av de ekonomiska förhållandena inom området följer en allmänt hållen historisk skildring av ämnet. Det påpekas att prästerna spelat stor roll vid utarbetandet av programmet för målningarna, som därför strängt hålla sig till bibeltexter. Man kan följa utvecklingen från ortodoxi, herrnhutism, pietism och t. o. m. fram till neologi. Från de överdådigt rika figur- och ornamentprydda taken i exempelvis N. Kedum i Västergötland eller Lannaskede i Småland är ett långt steg till programmet för utsmyckningen för Grude kyrka 1815: »Taket som föreställer himlavalvet, bör vara himmelsblått med strödda förgyllda stjärnor och någon skymålning på sidorna fram uti koret samt listerna röda och gula med vita och svarta ränder emellan». Med degenerationen av dekorationsmåleriet i kyrkorna fal-

ler också det berömda målarskrået i Göteborg. Ett utförligt kapitel behandlar dekorationsmåleriets komposition och ikonografi. Det senare avsnittet bör studeras i samband med den omfattande katalogen, som redovisar för författarens omfattande materialsamling. De bibliska skildringarna överväga och vanligast är en helvetescen. Man får onekligen tidens svavelpredikningar i tankarna och ett jämförande studium på denna punkt hade kunnat bli mycket givande. Pietismens ande får många konstnärliga uttryck i måleriet, t. ex. i Femsjö (1744), liksom herrnhutismen med betonandet av blod och sår spåras i As i Småland (1764) med bl. a. en framställning av Jesus med bröstet blottat »utur vilket en klar blodström rinner på ett hjärta som ligger i den ena viktskålen av den vågbalans, som frälsaren håller i högra handen och överbalanserar lagens svärd i andra skålen» som det heter i en beskrivning av de tyvärr nu försvunna målningarna. En undersökning av källorna till motiven är naturligtvis i det sammanhanget givande, och förf. har med en viss framgång studerat målarnas bouppteckningar. För den som intresserar sig för detta säregna måleris omfattning och inte minst dess sammanhang med kyrkohistoria och dogmhistoria är Hallböcks bok av stort värde.

Bengt Cnattingius.